

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๓๔๒
วันพุธ ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายวรชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางกิระณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๘. นายธิตินันท์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๙. นายธีรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๗. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๘. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	(ลาการประชุม)
๒. นายอัษฎพร จารุจินดา	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวรวิทย์ เท่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางสาววิลาวรรณ ไร่รื่น

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการธิการ ๓

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นายเจษฎ์ โทณะวณิก

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายอภิวัฒน์ คงชาติ

ผู้อำนวยการฝ่ายวิเคราะห์การร่างกฎหมาย

๒. นางสาวกมลกานต์ ศรสวรรณ

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๒๐๑ วันจันทร์ ที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ถึงครั้งที่ ๓๔๑ วันอังคาร ที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๐ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะอนุกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ก่อนเริ่มพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีการหารือในประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ใช้บังคับ เมื่อมีการรับสมัคร

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดใหม่ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดเดิมจะสามารถกลับมาสมัครเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้อีกหรือไม่

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงว่า เนื่องจากองค์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ได้มีฐานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ใช้บังคับ จึงสามารถจะสมัครเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ประกาศใช้บังคับ องค์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติย่อมมีฐานะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแล้ว กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบัน จึงถือว่าเป็นกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแล้ว ประกอบกับ มาตรา ๒๗๓ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้กรรมการในองค์กรอิสระซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ดังนั้น กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบันจึงไม่สามารถกลับมาสมัครเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. .... ได้อีก

ประเด็นที่สอง การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตามที่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ บัญญัติไว้ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระทุกองค์กรจะต้องร่วมกันจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

นายวรชิต สิงหเสนี โฆษกกรรมการ หรือต่อที่ประชุมว่า การนับระยะเวลาในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี อาจมีปัญหาในทางปฏิบัติได้ เนื่องจากกรรมการในองค์กรอิสระต่างๆ ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เข้าปฏิบัติหน้าที่จะมีระยะเวลาเหลือไม่ถึงหนึ่งปี อาจส่งผลทำให้ไม่สามารถจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมให้แล้วเสร็จทันตามระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกรรมการในองค์กรอิสระที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในปัจจุบันไม่ดำเนินการจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม ก็ย่อมถือว่าจงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ อาจถูกร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ปัจจุบันศาลรัฐธรรมนูญได้เริ่มดำเนินการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมแล้ว ประกอบกับแม้จะมีองค์กรอิสระที่ร่วมกันจัดทำไม่ครบทุกองค์กรก็ตาม การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมก็ขอด้วยรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เนื่องจากในรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมีองค์กรอิสระทุกองค์กรร่วมกันจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมแต่อย่างใด

ประธานกรรมการกล่าวว่า การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมนั้น ในทางปฏิบัติจะต้องมีองค์กรที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำ ซึ่งเมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระต่างๆ แล้ว อาจมีการมอบหมายให้องค์กรหนึ่งองค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเกี่ยวกับตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดกับการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งว่า หากจังหวัดใดมีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดเพียงคนเดียวก็สามารถทำหน้าที่ได้ในทุกเขตเลือกตั้ง โดยดำเนินการจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ของพรรคการเมือง (primary vote) ได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาบทเฉพาะกาลที่กำหนดไว้ว่า ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกที่มีขึ้นภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนี้ใช้บังคับ หากพรรคการเมืองใดได้จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดไว้แล้ว ในจังหวัดใด ให้พรรคการเมืองนั้นสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดนั้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า การจัดทำให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ไม่ใช่หลักการหรือแนวคิดของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง พรรคการเมืองก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างไรก็ตาม ยังมีความกังวลว่าในกรณีที่ไม่ได้มีการจัดทำให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองจะเป็นเหตุทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถจัดการเลือกตั้งหรือไม่ ประกอบกับมาตรา ๑๓๕/๑ ในบทเฉพาะกาลของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ยังไม่สามารถเข้าใจความมุ่งหมายได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ หากจะต้องจัดทำให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองในทุกเขตเลือกตั้ง จะต้องแยกการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองออกจากการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองจะมีขั้นตอนและกระบวนการอย่างไรนั้น ไม่ได้บัญญัติรายละเอียดไว้ในบทเฉพาะกาลของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. .... ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติให้ความเห็นชอบแล้ว ดังนั้น วิธีการ หลักเกณฑ์ ขั้นตอนและกระบวนการในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองอาจจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมในชั้นคณะกรรมการวิสามัญตามมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญ เช่น

๑) ให้พรรคการเมืองเป็นผู้ออกข้อบังคับพรรคการเมืองเกี่ยวกับการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง

๒) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ออกระเบียบเกี่ยวกับการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง หรือ

๓) ให้พรรคการเมืองเป็นผู้ออกข้อบังคับพรรคการเมืองเกี่ยวกับการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ทั้งนี้ หลักการสำคัญคือจะต้องไม่ถือว่า การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการเลือกตั้ง และหากมีพรรคการเมืองใดไม่ปฏิบัติตามก็ต้องมีบทกำหนดโทษไว้ แต่มิให้ถือว่า มีผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเลือกตั้งที่ได้ทำไปแล้ว เนื่องจากรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติบังคับว่าต้องจัดทำให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ประกอบกับการจัดทำให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม หากการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองมีกระบวนการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ควรมีบทลงโทษแก่พรรคการเมือง เป็นต้น สำหรับบทเฉพาะกาลนั้น จะต้องมีการบัญญัติให้ชัดเจนว่าจะนำกระบวนการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองมาใช้บังคับในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกที่มีขึ้นภายหลังจากวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ โดยต้องจัดทำให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองในทุกเขตเลือกตั้ง หรืออาจกำหนดให้จัดทำให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองก่อนวันเลือกตั้งได้ โดยไม่ต้องทำในทุกเขตเลือกตั้ง

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา

ของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า อาจจะสามารถแก้ไขในบทเฉพาะกาล โดยให้พรรคการเมืองสามารถจัดให้มีการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองล่วงหน้าโดยใช้เขตจังหวัดเป็นฐานในการจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองน่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสม

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ในกรณีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จะมีกระบวนการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองอย่างไร ซึ่งในประเด็นดังกล่าวควรบัญญัติเป็นหลักการไว้เบื้องต้นว่ามีวิธีการอย่างไร โดยอาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไปกำหนดรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ สอบถามว่า ในกรณีพรรคการเมืองขนาดเล็กที่ไม่มีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดในทุกจังหวัด อาจเสียเปรียบในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ดังนั้น จะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้พรรคการเมืองขนาดเล็กสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ในทุกเขตเลือกตั้ง โดยไม่ต้องจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองโดยบัญญัติเป็นบทยกเว้นไว้ในบทเฉพาะกาลจะกระทำได้หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อกฎหมายบัญญัติให้ต้องจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง พรรคการเมืองทุกพรรคก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่ต้องคำนึงถึงขนาดของพรรคการเมือง โดยปกติพรรคการเมืองที่มีขนาดเล็กมักจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในบางเขตเลือกตั้งเท่านั้น หากพรรคการเมืองใดสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ครบทุกเขตเลือกตั้งก็ถือว่าพรรคการเมืองนั้นไม่ได้เป็นพรรคการเมืองขนาดเล็ก

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า เมื่อพิจารณาจากร่างมาตรา ๑๓๕/๑ แล้ว เห็นว่าอาจไม่มีพรรคการเมืองใดเลยที่จะสามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ครบทุกเขตเลือกตั้ง เนื่องจากพรรคการเมืองแต่ละพรรคไม่มีสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดในทุกจังหวัด ประกอบกับการที่จะมีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้นั้น จะต้องมีส่วนชิกพรรคการเมืองในจังหวัดนั้นจำนวนหนึ่งร้อยคนจึงจะสามารถตั้งตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองควรกำหนดให้พรรคการเมืองเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ซึ่งอาจกำหนดให้มีการประชุมพรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาประชุมของสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อดำเนินการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ณ สาขาพรรคการเมืองประจำจังหวัดนั้นๆ โดยให้ที่ประชุมพรรคการเมืองเสนอรายชื่อของผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งภายในจังหวัดนั้น จากนั้นจึงส่งรายชื่อให้คณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นผู้เลือกอีกครั้งหนึ่ง แต่ไม่ตัดสิทธิคณะกรรมการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะเลือกสมาชิกพรรคคนอื่นที่ไม่ได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นๆ

นอกจากนี้ ควรบัญญัติในบทเฉพาะกาลให้พรรคการเมืองที่มีสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดสามารถจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองได้ โดยไม่ต้องดำเนินการในทุกเขตเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการบังคับให้พรรคการเมืองจะต้องมีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดทุกจังหวัด และยังเป็นการบังคับให้พรรคการเมืองต้องมีสมาชิกพรรคการเมืองทุกจังหวัด จังหวัดละหนึ่งร้อยคน สำหรับพรรคการเมืองขนาดเล็กก็ให้จัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง

เฉพาะแต่ในจังหวัดที่พรรคการเมืองของตนมีตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดนั้นๆ ซึ่งจะไม่ส่งผลต่อการได้เปรียบหรือเสียเปรียบในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

นายประพันธ์ นายโกวิท กรรมการ ตั้งข้อสังเกตว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. .... ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติให้ความเห็นชอบแล้ว ในประเด็นการจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งยืนยันว่าไม่เป็นการบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นการจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองอีก

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลังจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. .... ได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว เมื่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญชั้นคณะหนึ่ง มีจำนวนสิบเอ็ดคน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้อีกครั้งหนึ่งได้ ซึ่งเห็นว่ามีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการตีความ และสามารถดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ มอบหมายให้คณะอนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ไปปรับปรุงแก้ไขบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับประเด็นการจัดให้มีการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองแล้วเสนอต่อที่ประชุมพิจารณาในโอกาสต่อไป

จากนั้น ที่ประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... โดยเริ่มพิจารณาตั้งแต่ส่วนที่ ๓ องค์กรคณะและการพิจารณาคดี สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ส่วนที่ ๓ องค์กรคณะและการพิจารณาคดี

“ส่วนที่ ๓

องค์กรคณะและการพิจารณา”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติตัดชื่อส่วนที่ ๓ องค์กรคณะและการพิจารณาคดี ออกทั้งหมด

มาตรา ๔๕

“มาตรา ๔๕ องค์กรคณะของศาลในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ในการนั่งพิจารณาและทำคำวินิจฉัย ให้ตุลาการทุกคนร่วมกันพิจารณาและวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ความในร่างมาตรา ๔๕ วรรคสอง ความว่า “ให้ตุลาการทุกคนร่วมกันพิจารณาและวินิจฉัย” หมายความว่าอย่างไร

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง เป็นการบัญญัติให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติว่า “องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเจ็ดคน” ส่วนการบัญญัติความในร่างมาตรา ๔๕ วรรคสอง เป็นการบัญญัติบังคับให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จะต้องร่วมกันพิจารณาและทำคำวินิจฉัย

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อพิจารณาความในร่างมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการบัญญัติจำนวนองค์คณะในการนั่งพิจารณาคดีไว้ โดยกำหนดให้มีองค์คณะจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่เหตุใดในการทำคำวินิจฉัยจึงบังคับให้ตุลาการที่อาจไม่เคยนั่งพิจารณาคดีจะต้องทำคำวินิจฉัยด้วย ดังนั้น การบัญญัติความในวรรคหนึ่งอาจขัดกับความที่บัญญัติไว้ในวรรคสอง

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ กล่าวว่า ในการนั่งพิจารณาคดีนั้น เป็นเรื่องข้อเท็จจริงเป็นรายคดีไปว่า มีองค์คณะในการนั่งพิจารณาคดีคน แต่การบัญญัติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่เคยออกนั่งพิจารณามีสิทธิทำคำวินิจฉัยได้นั้น น่าจะเป็นหลักการที่ไม่ถูกต้อง อย่งไรก็ดี หากบัญญัติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้ออกนั่งพิจารณามีอำนาจเพียงทำคำวินิจฉัยเฉพาะประเด็นปัญหาข้อกฎหมายได้เท่านั้น น่าจะเป็นหลักการที่เหมาะสมมากกว่า เนื่องจากอำนาจของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการทำคำวินิจฉัยนั้น อาจมีสาระสำคัญในคำวินิจฉัยอยู่ด้วยกันสองประการ กล่าวคือ ในส่วนของคำวินิจฉัยที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง และในส่วนของคำวินิจฉัยที่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ดังนั้น คำวินิจฉัยที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงก็ควรให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ออกนั่งพิจารณาเท่านั้นเป็นผู้สิทธิที่จะทำคำวินิจฉัยได้

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า การนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนใหญ่จะเป็นคดีเกี่ยวกับการเมือง ดังนั้น หลักการเรื่องจำนวนตุลาการที่เป็นองค์คณะในการนั่งพิจารณานั้น ในทางปฏิบัติตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนควรต้องนั่งเป็นองค์คณะในการพิจารณาและทำคำวินิจฉัยทุกคดี เว้นแต่ในกรณีมีตุลาการถูกคัดค้านเท่านั้นที่ทำให้มีตุลาการเป็นองค์คณะไม่ครบเก้าคน แต่ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๕ องค์คณะของศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลรัฐธรรมนูญและในศาลรัฐธรรมนูญที่คดีวินิจฉัยคดีของพรรคการเมือง ตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคนให้เป็นที่ของตุลาการทุกคนที่จะต้องร่วมนั่งพิจารณาและร่วมทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น

ในศาลรัฐธรรมนูญและที่คดีวินิจฉัยคดี ให้ตุลาการทุกคนร่วมตั้งพิจารณาคดีและวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น องค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาคดีและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ตุลาการซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น หากมีปัญหาว่าตุลาการคนใดร่วมในการพิจารณาในเนื้อหาคดีนั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยก่อนที่จะดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไป”

ทั้งนี้ เพื่อให้ตุลาการทุกคนต้องร่วมกันพิจารณาและทำคำวินิจฉัย เว้นแต่มีเหตุถูกคัดค้านหรือมีเหตุจำเป็นอื่น แต่ต้องเหลือไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๕ องค์กรคณะขอศาลในทวรั้งพิสวรัททแสะในทวรัทดำวิสิษัษย์ ด้ขอประศษยด้ษย
ตุสวทวรั้งขอศษเรีตศษให้เป็หน้าทึของตุลาการทุกคนที่จต้องร่วมนั่งพิจารณาและร่วมหำคำวินิจฉย
เว็แต่มีเหตุถูกคัคค่านหรือมีเหตุจำเป็อื่น

ในทวรั้งพิสวรัททแสะในทวรัทดำวิสิษัษย์ ให้ตุสวทวรัททวรั้งทวัพิสวรัททแสะวิสิษัษย์ เว็แต่มี
เหตุศษทักด้ศษหรือมีเหตุศษเป็หน้าของคคณะของศาลในกรนั่งพิจารณาศติและในกรหำคำวินิจฉย ด้อง
ประศษยด้ษยตุลาการไม่น้อยกว่าเจ็ดคน

ตุลาการซึ่งมิด้ร่วมนในกรพิจารณาในเนือหาศติใด ย่อมไม่มีอำนาจในกรหำคำวินิจฉยศตินั้น
หากมีปัญหว่าตุลาการคนใดร่วมนในกรพิจารณาในเนือหาศตินั้นหรือไม่ ให้ศาลเป็ผู้วินิจฉยก่อนที่จ
ดำเนนกระบวนพิจารณาต่อไป”

มาตรา ๔๖

“มาตรา ๔๖ ในกรณึที่ศาลเห็นหว่าคักรณึดำเนนกระบวนพิจารณาไม่ถูกด้อง ให้ศาลส่งคักรณึ
ให้แก้ไขให้ถูกด้องภายในระยเวลาและเร็อนไขที่เห็นสมศวร”

ประเด็นการพิจารณา

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษา
หลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....
สอบถามหว่า ความหว่า “คักรณึดำเนนกระบวนพิจารณาไม่ถูกด้อง” คืกรณึใด

ประธานกรรมการชี้แจงหว่า ความหว่า “คักรณึดำเนนกระบวนพิจารณาไม่ถูกด้อง” เช่น กรณึ
อยู่ระหว่างการพิจารณาศติของศาลแล้ว ศาลเห็นหว่าคักรณึส่งเอกสารไม่ถูกด้อง หรือเห็นหว่าข้อความใน
เอกสารไม่ถูกด้องสมบุรณ์ เป็ต้น ทั้งนี้ เห็นหว่าควรมีการกำหนดหว่าหากคักรณึดำเนนกระบวนพิจารณา
ไม่ถูกด้องและมิแก้ไขให้ถูกด้องภายในระยเวลาจะส่งผลอย่งไร และสอบถามหว่า ในร่างมาตรา ๔๐
ในกรพิจารณาหว่าจะรับหรือไม่รับเร็องไว้พิจารณานั้นเป็อำนาจหน้าทึของตุลาการประจำคติหรือไม่

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงหว่า ร่างมาตรา ๔๐ เป็การ
พิจารณาหว่าจะรับหรือไม่รับเร็องไว้พิจารณา มิด้กำหนดให้เป็อำนาจหน้าทึของตุลาการประจำคติ
ทั้งนี้ นิยามคหว่า “ตุลาการประจำคติ” หมายความหว่า ตุลาการซึ่งด้รับการแต่งตั้งเป็เจ้าของสำนวน
เป็รายคติ ซึ่งเป็ผู้มีหน้าทึในการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน

ประธานกรรมการกล่าวหว่า หากคักรณึดำเนนกระบวนพิจารณาไม่ถูกด้องก่อนที่จจะมีการรับฟ้อง
จะดำเนนการอย่งไร

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการยกร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงหว่า ในร่างมาตรา ๔๑
กำหนดให้ตุลาการที่เป็ผู้พิจารณาหว่าจะรับหรือไม่รับเร็องไว้พิจารณาตรวจสอบคำร้องหรือหนังสือขอให้
ศาลพิจารณาวินิจฉย ถ้าเห็นหว่าคำร้องหรือหนังสือ้นไม่สมบุรณ์ครบถ้วนซึ่งผู้ยื่นอาจแก้ไขได้ ให้ตุลาการ
มีคำสั่งให้ผู้ยื่นแก้ไขคำร้องหรือหนังสือ้นภายในระยเวลาที่กำหนด

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการยกร่าง
กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา

ของศาลรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า คณะกรรมการควรต้องพิจารณาว่าจะคงตำแหน่งตุลาการประจำคดีไว้หรือไม่ เพราะแต่เดิมตุลาการประจำคดีมีหน้าที่พิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องไว้พิจารณา เมื่อให้เป็นอำนาจหน้าที่ของตุลาการไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณาแทนได้ตามร่างมาตรา ๔๐ แล้ว จึงอาจไม่มีความจำเป็นที่จะคงตำแหน่งดังกล่าวไว้ ทั้งนี้ หากต้องการให้ตุลาการประจำคดีเป็นหลักในการรับผิดชอบคดีใด คดีหนึ่งก็อาจต้องคงตำแหน่งนี้ไว้ แต่ถ้าเห็นว่าในแต่ละคดีตุลาการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบก็อาจไม่มีความจำเป็นที่จะคงตำแหน่งตุลาการประจำคดีไว้

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า ในร่างมาตรา ๔๖ ควรเป็นเรื่องของศาล ไม่ใช่ตุลาการประจำคดี หรือตุลาการที่มีหน้าที่พิจารณาว่าจะรับหรือไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขร่างมาตรา ๔๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๖ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคู่กรณีดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ให้ศาลมีอำนาจสั่งคู่กรณีให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นควร หรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควรเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

หากคู่กรณีไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งศาลตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะแก้ไขและให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา ๔๖ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๖ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคู่กรณีดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ให้ศาลมีอำนาจสั่งคู่กรณีให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นควร หรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควรเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

หากคู่กรณีไม่ดำเนินกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งศาลตามวรรคหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร กรณีเป็นผู้ร้อง ศาลอาจพิจารณาสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ หากเป็นผู้ถูกร้อง ให้ถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะแก้ไขและให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป”

มาตรา ๔๗

“มาตรา ๔๗ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคดีใดไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว หากคำร้องหรือหนังสือกล่าวหาบุคคลใดหรือจะกระทบกับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลใด ศาลต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกระทบสิทธิและหน้าที่ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกระทบสิทธิและหน้าที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือ ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า คำว่า “คดีใด” มีที่มาอย่างไร

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า คำว่า “คดีใด” คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้เพิ่มขึ้นใหม่ ทั้งนี้ อาจใช้คำว่า “คำร้องหรือหนังสือ” แทนก็ได้

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า นิยามของคำว่า “คดี” หมายความว่า กระบวนการพิจารณานับตั้งแต่ที่ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย แล้วแต่กรณี คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ควรใช้คำว่า “คดีใด” เฉพาะกรณีที่คำร้องกระทบสิทธิและหน้าที่ของบุคคลอื่น ศาลต้องให้โอกาสผู้ถูกระทบสิทธิและหน้าที่ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ถ้อยคำที่เป็นเรื่องวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรแก้ไขให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะศาลรัฐธรรมนูญใช้จนเป็นปกติแล้ว การแก้ไขถ้อยคำจะทำให้เกิดคำใหม่ที่อาจทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ และเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๗ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคดีใดคำร้องหรือหนังสือที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ทบทวนคำร้องหรือหนังสือที่ส่งมาหรือบุคคลใดหรือสหประชาชาติซึ่งบุคคลใด ตกลงต้องให้ข้อเท็จจริงหรือผู้ถูกกระทบสิทธิและหน้าที่ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ส่งสำเนาคำร้องหรือหนังสือแก่ผู้ถูกร้อง หรือในกรณีที่มีเอกสารเป็นจำนวนมาก ศาลจะสั่งให้ผู้ถูกร้องมารับเอกสารดังกล่าวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องหรือผู้ถูกกระทบสิทธิและหน้าที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือ ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาตามวรรคสอง หรือไม่มารับเอกสารภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป โดยถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจง หรือจะสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะก็ได้”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ความว่า “ศาลจะสั่งให้ผู้ถูกร้องมารับเอกสารดังกล่าวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด” ในวรรคหนึ่งที่แก้ไขจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับผู้ถูกร้องจึงควรกำหนดให้ศาลเป็นผู้จัดส่งสำเนาเอกสารดังกล่าวแก่ผู้ถูกร้อง ดังนั้น เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “เมื่อศาลมีคำสั่งรับคดีใดคำร้องหรือหนังสือที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ทบทวนคำร้องหรือหนังสือที่ส่งมาหรือบุคคลใดหรือสหประชาชาติซึ่งบุคคลใด ตกลงต้องให้ข้อเท็จจริงหรือผู้ถูกกระทบสิทธิและหน้าที่ได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ส่งสำเนาคำร้องหรือหนังสือแก่ผู้ถูกร้อง”

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า การกำหนดให้ศาลเป็นผู้ส่งสำเนาคำร้องหรือหนังสือแก่ผู้ถูกร้อง หากผู้มีสำเนาของผู้ถูกร้องเปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้เกิดปัญหาในการจัดส่งได้

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ในการประชุมพิจารณาของคณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้แทนสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเคยชี้แจงว่าเหตุที่ต้องให้ผู้ถูกร้องมารับเอกสารเนื่องจากเอกสารประกอบคำร้องในบางคดีมีจำนวนมาก

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขาธิการกรรมการ คนที่สอง ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแจ้งเพิ่มเติมว่า ในบางคดีมีเอกสารจำนวนมาก เช่น คดียุบพรรคการเมือง การให้ผู้ถูกร้องเข้ามารับเอกสารก็เพื่อป้องกันการสูญหายของเอกสาร และให้ผู้ถูกร้องมีโอกาสตรวจสอบเอกสารดังกล่าวว่าครบถ้วนหรือไม่ ทั้งนี้ ศาลสามารถออกข้อกำหนดให้จัดส่งเอกสารโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “เมื่อศาลมีคำสั่งรับคดีใดคำร้องหรือหนังสือที่มีคุณกรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ทศตวรรษหรือหนังสือทศวรรษบุคคลใดหรือสหประชาชาติสิทธิและหน้าที่ของบุคคลใด ทศตวรรษให้โทษทศวรรษหรือผู้ทศวรรษหรือผู้ทศวรรษสิทธิและหน้าที่ได้ชี้แจงแต่ข้อทศวรรษภายในระยะเวลาที่ทศวรรษหนด ให้ส่งสำเนาคำร้องหรือหนังสือแก่ผู้ถูกร้อง หรือในกรณีที่มีเอกสารเป็นจำนวนมาก ศาลจะสั่งให้ผู้ถูกร้องมารับเอกสารดังกล่าวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดหรือจัดส่งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๗ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคดีใดคำร้องหรือหนังสือที่มีคุณกรณีไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว ทศตวรรษหรือหนังสือทศวรรษบุคคลใดหรือสหประชาชาติสิทธิและหน้าที่ของบุคคลใด ทศตวรรษให้โทษทศวรรษหรือผู้ทศวรรษหรือผู้ทศวรรษสิทธิและหน้าที่ได้ชี้แจงแต่ข้อทศวรรษภายในระยะเวลาที่ทศวรรษหนด ให้ส่งสำเนาคำร้องหรือหนังสือแก่ผู้ถูกร้อง หรือในกรณีที่มีเอกสารเป็นจำนวนมาก ศาลจะสั่งให้ผู้ถูกร้องมารับเอกสารดังกล่าวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดหรือจัดส่งโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

เมื่อผู้ถูกร้องหรือผู้ทศวรรษสิทธิและหน้าที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือ ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้องหรือหนังสือหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด และให้นำความในมาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๔/๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาตามวรรคสอง หรือไม่มารับเอกสารภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป โดยถือว่าผู้ถูกร้องไม่ตั้งใจที่จะยื่นคำชี้แจง หรือจะสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะก็ได้”

มาตรา ๔๔/๑

“มาตรา ๔๔/๑ หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำ การยื่นคำร้อง และถอนคำร้อง นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล แต่ข้อกำหนดดังกล่าวต้องไม่สร้างขั้นตอนหรือก่อให้เกิดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น”

ประเด็นการพิจารณา

- ไม่มี -

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๔/๑ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๘

“มาตรา ๔๘ การแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หนังสือ หรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่เสนอต่อศาลแล้วให้ยื่นต่อศาล ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย”

ประเด็นการพิจารณา

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่า การแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หนังสือ หรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ควรมีการกำหนดระยะเวลาให้เป็นไปในลักษณะเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มิเช่นนั้นหากกำหนดให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หนังสือ หรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาได้ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย อาจทำให้เกิดการประวิงเวลา และทำให้กระบวนการวินิจฉัยของศาลล่าช้าได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจะเอาคู่ความเป็นเกณฑ์ ซึ่งจะไปในลักษณะเดียวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า ในทางปฏิบัติจะมีการจัดส่งเอกสารเพิ่มเติมมายังศาลในระหว่างการพิจารณา ซึ่งศาลก็จะรับเอกสารดังกล่าวไปเก็บรวบรวมไว้ในสำนวน

ประธานกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า ในคดีเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงที่ไม่ถูกต้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรนำไปฟ้องร้องต่อศาลอาญาจะเหมาะสมกว่าที่จะมายื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า คดีที่เกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงที่ไม่ถูกต้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในระหว่างการตรวจสอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ประธานกรรมการมอบหมายให้คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตรา ๕ ให้สอดคล้องกับกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และให้คณะอนุกรรมการเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่เป็นกระบวนการส่งสำเนาคำร้อง การส่งสำเนาคำชี้แจงข้อกล่าวหาหรือเอกสารอื่นใดระหว่างศาลกับคู่กรณี พยานหรือผู้เกี่ยวข้อง และกรณีศาลรัฐธรรมนูญอาจมอบหมายให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใดคนหนึ่งดำเนินการเกี่ยวข้อง กับคดีไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๘ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๘ การแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หนังสือ หรือคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่เสนอต่อศาลแล้วให้ทำได้โดยยื่นต่อศาล ก่อนศาลมีคำวินิจฉัย”

มาตรา ๔๙

“มาตรา ๔๙ เมื่อศาลรับคดีใดไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย
- (๒) กำหนดลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย

ในระหว่างการพิจารณาคดี ศาลอาจแก้ไขหรือกำหนดประเด็นพิจารณาวินิจฉัยตาม (๑) เพิ่มเติมหรือแก้ไขลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยตาม (๒) ก็ได้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า ความในร่างมาตรา ๔๙ มีที่มาอย่างไร

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ความในร่างมาตรา ๔๙ เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการที่ต้องการให้ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า ความในวรรคสองเป็นการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ซึ่งทำให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถนำประเด็นใดประเด็นหนึ่งขึ้นมาพิจารณาก่อนและเมื่อมีคำวินิจฉัยในประเด็นนั้นแล้ว อาจทำให้ไม่มีการพิจารณาในประเด็นอื่น จึงควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาทุกประเด็นตามลำดับที่ได้กำหนดไว้แล้ว

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่ง เป็นดังนี้

“เมื่อศาลรับคดีไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาล**กำหนดประเด็นที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย** แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม

(๑) ที่กำหนดประเด็นที่สหพรรคทวิวินิจฉัย

(๒) ที่กำหนดลำดับประเด็นที่สหพรรคทวิวินิจฉัย”

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า ความในร่างมาตรา ๔๙ ที่แก้ไข อาจเป็นการให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย และอาจเป็นช่องทางให้ศาลรัฐธรรมนูญหลีกเลี่ยงที่จะวินิจฉัยในประเด็นใดประเด็นหนึ่งได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย ก็เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญนำประเด็นสำคัญขึ้นมาพิจารณาวินิจฉัยก่อนได้และเมื่อมีคำวินิจฉัยในประเด็นสำคัญแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญอาจไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยประเด็นอื่นซึ่งเป็นประเด็นเล็กน้อย

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- มีกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ในการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ควรมีการดำเนินการที่จะทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนทราบประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยล่วงหน้า เพื่อให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีระยะเวลาในการพิจารณาไตร่ตรองก่อนที่จะมีการลงมติ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม” ในวรรคหนึ่งที่แก้ไข กำหนดไว้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดในการกำหนดหรือลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยเพิ่มเติมได้

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า หากกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญสามารถสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว อาจมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนเสนอให้มีการสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย เนื่องจากไม่ต้องการวินิจฉัยประเด็น

ทางการเมืองก็เป็นได้ จึงควรกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องบันทึกเหตุผลในการสลับประเด็นที่จะพิจารณา วินิจฉัยไว้ด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า ศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลที่มีการพิจารณาเพียงชั้นเดียว การพิจารณา ในเรื่องใดจึงต้องพิจารณาเป็นองค์คณะ แม้ว่าจะมีการลำดับหรือสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย อย่างไร จะต้องผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก่อนว่าจะให้มีการแก้ไขลำดับ หรือสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยที่ได้กำหนดไว้เดิมได้หรือไม่

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษา หลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า ในการทำคำวินิจฉัยส่วนตน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้เช่นกัน โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญจะไม่ทราบล่วงหน้าว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจะพิจารณาวินิจฉัย ประเด็นใดก่อน

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้

“ในระหว่างที่พิจารณาคดี ศาลอาจขอแก้ไขหรือกำหนดประเด็นพิเคราะห์วินิจฉัยตาม (๑) เพิ่มเติม หรือแก้ไขลำดับประเด็นที่ขอพิเคราะห์วินิจฉัยตาม (๒) ที่ได้ในการทำคำวินิจฉัยส่วนตน ตุลาการต้องทำตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้”

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในการทำคำวินิจฉัยส่วนตน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญควรมีอำนาจ พิจารณาหรือเรียงลำดับประเด็นพิจารณาวินิจฉัยของตนเองได้ เนื่องจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่าน อาจมีวิธีพิจารณาหรือเรียงลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยแตกต่างกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า โดยปกติศาลยุติธรรมจะกำหนดประเด็นพิเคราะห์จากคำฟ้อง เช่น กรณีที่มีคำฟ้องว่ามีเจ้าพนักงานกระทำความผิดฐานยกยอกทรัพย์ และขอให้ศาลลงโทษตามมาตรา ๑๕๗ ของประมวลกฎหมายอาญา ศาลอาจกำหนดประเด็นพิจารณาในประเด็นที่หนึ่งว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็น เจ้าพนักงานหรือไม่ ประเด็นที่สอง ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดจริงหรือไม่ และประเด็นที่สาม การกระทำของ ผู้ถูกกล่าวหาเป็นการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๕๗ หรือไม่ หากปรากฏว่าศาลมีคำวินิจฉัยประเด็นที่หนึ่งว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานแล้ว ศาลก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาวินิจฉัยประเด็นที่สองและ ประเด็นที่สาม แต่หากศาลวินิจฉัยประเด็นที่หนึ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าพนักงาน ก็จะต้องพิจารณาวินิจฉัย ในประเด็นที่สองและประเด็นที่สามตามลำดับต่อไป

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ในการกำหนดประเด็นการพิจารณาของศาลยุติธรรม ศาลจะ พิจารณาจากคำฟ้องและคำให้การเพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นพิจารณา หากเป็นคดีที่ไม่มีความยุ่งยาก ศาลอาจไม่กำหนดประเด็นพิจารณาและมีคำพิพากษาคดีได้ทันที ส่วนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ควรกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องทำคำวินิจฉัยในทุกประเด็นตามลำดับที่ได้กำหนดไว้

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษา หลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า ศาลรัฐธรรมนูญเป็นศาลที่พิจารณาวินิจฉัยคดีทางการเมืองซึ่งแตกต่างจากศาลยุติธรรม โดยในช่วงแรกของการ พิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยโดยเรียงลำดับประเด็นที่จะพิจารณา วินิจฉัยไว้ เนื่องจากแต่ละประเด็นจะเป็นประเด็นต่อเนื่องกัน การให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสามารถ สลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงไม่เหมาะสม

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในช่วงแรกของการพิจารณา หากศาลรัฐธรรมนูญทราบถึงองค์ประกอบ ของความผิดอยู่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีการสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย เช่น กรณีที่มีการร้องขอให้ผู้ใด

พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำการฝ่าฝืนทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง หากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา โดยเรียงลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยจะต้องพิจารณาในประเด็นที่หนึ่งว่า ผู้ถูกร้องกระทำผิดจริงหรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่ากระทำผิดจริงแล้วจะต้องพิจารณาประเด็นที่สองว่า สมควรให้มีการถอดถอนผู้ถูกร้องออกจากตำแหน่งหรือไม่ ซึ่งในการพิจารณาประเด็นที่สองนี้หากศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบพบว่าผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปนานแล้ว ก็จะทำให้การพิจารณาโดยเรียงลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษา หลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า อาจกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องบันทึกเหตุผลในการสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องบันทึกเหตุผลในการสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยแล้ว อาจเป็นการผูกมัดศาลและอาจทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนำเหตุผลของการสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ มาใช้เป็นเหตุผลในการสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยของตนเอง

- มีกรรมการสอบถามว่า ความในวรรคสองที่แก้ไข ควรใช้ความว่า “คำวินิจฉัยส่วนตัว” หรือ “ความเห็นส่วนตัว”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ในการทำคำวินิจฉัยส่วนตัว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องแสดงความเห็นส่วนตัวในคำวินิจฉัยด้วย

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า เรื่องการทำคำวินิจฉัยส่วนตัวของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จะถูกกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๑๐๔ และร่างมาตรา ๑๐๕

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้

“ในระหว่งการพิจารณาคดี ศาลรัฐธรรมนูญที่แก้ไขหรือตัดประเด็นพิเคราะห์วินิจฉัยด้วย (๑) เพิ่มเติม หรือแก้ไขลำดับประเด็นที่สะพิเคราะห์วินิจฉัยด้วย (๒) ที่ได้ในการทำความเห็นส่วนตัว ตุลาการต้องทำตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้”

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษา หลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า การกำหนดประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ อาจมีประเด็นปลีกย่อยซึ่งศาลรัฐธรรมนูญจะต้องลงมติในประเด็นปลีกย่อยด้วย

- มีกรรมการสอบถามว่า กรณีที่มีการแบ่งประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยเป็นสองประเด็นตามลำดับ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งไปแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อยในประเด็นที่หนึ่ง จะต้องจัดทำความเห็นส่วนตัวในประเด็นที่สองใหม่หรือไม่ ส่วนการกำหนดหรือลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ หากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนเห็นว่ามีกำหนดประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม จะต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดหรือลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยใหม่หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อยจะต้องจัดทำความเห็นส่วนตัวในประเด็นที่สองใหม่ด้วย ส่วนกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางคนเห็นว่าควรเรียงลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยใหม่ จะต้องเสนอให้ที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบ ซึ่งการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจ

ในการลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย ก็เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญนำเรื่องสำคัญขึ้นมาพิจารณาวินิจฉัยก่อนได้ เช่น กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องที่จะขอให้พิจารณามีเหตุแห่งการยกคำร้องหรือขาดอายุความ ศาลรัฐธรรมนูญก็สามารถพิจารณาวินิจฉัยได้ทันทีโดยไม่ต้องพิจารณาในประเด็นอื่น

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาศึกษาหลักการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... กล่าวว่า เมื่อที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยไว้แล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็ควรพิจารณาวินิจฉัยตามลำดับที่ได้กำหนดไว้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในร่างมาตรา ๔๙ ที่แก้ไข สามารถนำไปใช้กับการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้ เนื่องจากเป็นการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่หากเกิดกรณีที่มีข้อผิดพลาดในการกำหนดประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญก็สามารถแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้

- ควรกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องทำคำวินิจฉัยให้ครบทุกประเด็นเพื่อรองรับกับกรณีที่มีการสลับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีการพิจารณาเพียงชั้นเดียวแตกต่างจากศาลยุติธรรม จึงควรกำหนดให้การทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีความโปร่งใส

ประธานกรรมการกล่าวว่า อาจกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องทำคำวินิจฉัยให้ครบทุกประเด็น แต่ควรคำนึงถึงกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญลงมติว่าเรื่องที่จะขอให้พิจารณาขาดอายุความหรือไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญด้วย ทำให้การจัดทำคำวินิจฉัยในประเด็นอื่นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด และสอบถามว่า ร่างมาตราใดกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดต้องร่วมพิจารณาในคดีที่มีความสำคัญ

นายอภิวัฒน์ คงชาติ อนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า มาตรา ๒๑๑ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ กำหนดว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญมิได้” ซึ่งคณะอนุกรรมการได้นำมากำหนดไว้ในร่างมาตรา ๑๐๓

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๔๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๙ เมื่อศาลรับคดีใดไว้พิจารณาแล้ว ให้ศาลตีฟเห็นควรตั้งข้อไปนี้กำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย แต่ไม่ตัดอำนาจศาลที่จะแก้ไขหรือเพิ่มเติมประเด็นหรือลำดับประเด็นที่ได้กำหนดหรือลำดับไว้เดิม

(๑) ตีฟเห็นควรตั้งข้อไปนี้

(๒) ตีฟเห็นควรตั้งข้อไปนี้

ในระหว่งการพิจารณาคดี ศาลขอสนแก้ไขหรือตีฟเห็นควรตั้งข้อไปนี้ (๑) ตีฟเห็นควรตั้งข้อไปนี้ หรือ (๒) ตีฟเห็นควรตั้งข้อไปนี้ ที่ได้ในการทำความเห็นส่วนตัว ตุลาการต้องทำตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นที่ศาลได้กำหนดหรือลำดับไว้”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันพฤหัสบดี ที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๕๐ นาฬิกา

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

นางสาวอัจฉรา สวนสมุทร

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมาธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์